

Konkurences padome

Brīvības iela 55, Rīga, LV-1010, tālr. 67282865, fakss 67242141, e-pasts pasts@kp.gov.lv, www.kp.gov.lv

Rīgā

14.11.2022. Nr. 1.7-2/1098

Uz 17.08.2022 Nr. 2022/74

SIA "CSE COE"

Dobeles novada pašvaldībai

Par SIA "Dobeles komunālie pakalpojumi"

Konkurences padome (turpmāk – KP) ir saņēmusi SIA “CSE COE”¹ iesniegumu, kurā lūgts sniegt KP atzinumu par līdzdalības izvērtējumu (turpmāk – Izvērtējums) Dobeles novada pašvaldības (turpmāk – Pašvaldība) kapitālsabiedrībā SIA “Dobeles komunālie pakalpojumi” (turpmāk – DKP).

Priekšnoteikumi publiskas personas līdzdalībai kapitālsabiedrībā ir noteikti Valsts pārvaldes iekārtas likuma (turpmāk – VPIL) 88. panta pirmajā daļā, proti, tiek novērsta tirgus nepilnība, radītas preces vai pakalpojumi vai pārvaldīti īpašumi, kas ir stratēģiski svarīgi valsts vai pašvaldības administratīvās teritorijas attīstībai vai valsts drošībai.

Savukārt, lai pamatotu, ka citādā veidā nav iespējams efektīvi sasniegt minētā panta pirmajā daļā noteiktos mērķus, publiskai personai ir nepieciešams veikt paredzētās rīcības juridisko un ekonomisko izvērtējumu, t.sk. ietekmes uz konkurenci izvērtējumu un iespējamo konkurences neitralitātes risku izvērtējumu, kā arī konsultēties ar kompetentajām institūcijām konkurences aizsardzības jomā un komersantus pārstāvošajām biedrībām vai nodibinājumiem.

Nemot vērā, ka ir veikts VPIL 88. panta otrajā daļā paredzētais rīcības juridiskais un ekonomiskais izvērtējums, kā arī viedokli ir sniegušas biedrība “Latvijas atkritumu saimniecības uzņēmumu asociācija” (turpmāk – LASUA), biedrība “Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera” (turpmāk – LTRK), biedrība “Latvijas Pašvaldību savienība” (turpmāk – LPS) un biedrība “Latvijas profesionālās uzkopšanas un apsaimniekošanas asociācija” (turpmāk – LPUAA), KP sniegs atzinumu par Pašvaldības līdzdalības saglabāšanu kapitālsabiedrībā.

LASUA cita starpā norādījusi, ka atkritumu apsaimniekošanas pakalpojuma sniegšanas modelis ir atkarīgs tieši no konkrētās pašvaldības vēlmēm un iespējām. Ja Pašvaldība ir izvērtējusi līdzdalības DKP nepieciešamību, kā arī līdzdalības saglabāšana atbilst normatīvajos aktos noteiktajām prasībām, pēc LASUA ieskata, Pašvaldības līdzdalības saglabāšana DKP ir vērtējama kā pamatota.

LRTK norādījusi, ka, tās ieskatā, publiskā pārvalde var iesaistīties komercdarbībā, ja tā izpilda vismaz vienu no diviem kritērijiem: 1) publiskas pārvaldes kapitālsabiedrība apsaimnieko

¹ SIA “CSE COE” pamatojoties uz Dobeles novada pašvaldības publiskā iepirkuma “Dobeles novada pašvaldības līdzdalības izvērtējums kapitālsabiedrībās” (identifikācijas Nr. DNP 2022/11) noteikumiem veic juridisko, ekonomisko un ietekmes uz konkurenci izvērtējumu kapitālsabiedrībām, kurās Dobeles novada pašvaldība ir kapitāldaļu turētāja.

valsts interesēm nozīmīgus stratēģiskos aktīvus, nodrošinot to vērtības pieaugumu un tautsaimniecības izaugsmi, vienlaikus nesot atbildību sabiedrības priekšā par to izmantošanu, un/vai 2) iesaistoties komercdarbībā tiek novērstas brīvā tirgus nepilnības². LTRK ieskatā, pašvaldību iesaiste ir jāsaglabā, piemēram, reģionālo atkritumu apsaimniekošanas centru pārvaldīšanā un atkritumu apsaimniekošanas poligonu apsaimniekošanā, jo tie ir stratēģiski nozīmīgi attiecīgajam reģionam. Taču, LTRK ieskatā, atkritumu savākšanas pakalpojumus var nodrošināt privātais sektors. Latvijā ir pietiekams skaits privātu uzņēmumu, līdz ar to nav konstatēta tirgus nepilnība, un tiesības apsaimniekot atkritumus katrā konkrētā zonā (pašvaldībā) nododamas komersantiem publiskā iepirkuma rezultātā, tādējādi objektīvi nodrošinot iedzīvotājiem un komersantiem zemākās cenas un nepieciešamās kvalitātes atkritumu savākšanas pakalpojumu.

LPS norādījusi, ka, tās ieskatā, pašvaldībām ir ne tikai tiesības, bet arī pienākums rūpēties par to, lai konkrētās teritorijās ikvienam iedzīvotājam būtu pieejami nepieciešamie pakalpojumi. Pakalpojumu nodrošināšanas veida un formas izvēle ir katras vienas pašvaldības domes kompetence.

LPUAA norādījusi, ka, tās ieskatā, Pašvaldības līdzdalību DKP nav lietderīgi saglabāt, jo tās veiktās darbības atbilstoši attiecīgo jomu labākajai praksei var efektīvi veikt privātie ārpakalpojumu sniedzēji. Visās minēto uzņēmumu darbības jomās ir augsta konkurence un plašs iespējamo pretendentu loks.

Saskaņā ar Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra datiem 100 % DKP kapitāldaļu pieder Pašvaldībai.³

DKP 18.05.2021. apstiprinātajos statūtos⁴ ir norādīti vairāk kā 40 komercdarbības veidi atbilstoši NACE klasifikatoram. Vienlaikus Izvērtējumā sniegta informācija, ka DKP faktiski nodarbojas ar šādiem komercdarbības veidiem (NACE 2.red.):

- 1) atkritumu savākšana (38.1);
- 2) šķirotu materiālu pārstrāde (38.32);
- 3) ceļu un maģistrāļu būvniecība (42.11);
- 4) būvlaukuma sagatavošana (43.12);
- 5) cita veida tīrīšanas darbības (81.29);
- 6) ainavu veidošanas un uzturēšanas darbības (81.30);
- 7) apbedīšana un ar to saistītā darbība (96.03);
- 8) citur nekvalificēti individuālie pakalpojumi (96.09).

Līdz ar to Izvērtējuma sagatavotājs rekomendē veikt attiecīgas izmaiņas statūtos, iekļaujot statūtos tikai tos darbības veidus, kurus DKP veic. KP atbalsta DKP statūtu pārskatīšanu un precizēšanu atbilstoši faktiskajai kapitālsabiedrības darbībai.

Kā norādīts Izvērtējumā, atsevišķus pakalpojumus, kas būtu uzskatāmi par papildpakalpojumiem, DKP nesniedz.

Atsevišķi DKP statūtos ietvertie darbības veidi ir saistīti ar DKP iekšējām vajadzībām, piemēram, *būvlaukuma sagatavošana* (43.12) ietver rakšanas darbus un laukumu sagatavošanu DKP atkritumu apsaimniekošanas laukuma un novietņu izveidošanai, *apbedīšana un ar to saistītā darbība* (96.03) tiek veikta, izpildot pašvaldības deleģēto uzdevumu kapsētu uzturēšanā, tostarp iznomājot apsaimniekošanā nodotās kapsētu kapličas bērnu ceremoniju organizēšanai. *Citur nekvalificēti individuālie pakalpojumi* (96.09) ir saistīti ar klaiņojošo dzīvnieku izķeršanu un īslaicīgā izolatora (patversmes) uzturēšanu.

² LTRK pamatnostādnes publiskas personas dalībai komercdarbībā. Pieejamas šeit:

https://www.ltrk.lv/sites/default/files/inline-files/LTRK_pn_publisk%C4%81s%20p%C4%81rvaldes%20dal%C4%abba%20komercd_0.pdf

³ <https://info.ur.gov.lv/#/legal-entity/45103000466>

⁴ <https://www.dobeleskomunalie.lv/publiskojava-informacija/>

Galvenais DKP darbības finansēšanas avots ir ieņēmumi no pamatdarbības. DKP saimnieciskās darbības ieņēmumi pamatpakalpojumu grupās 2021. gadā bija 2 412 443 EUR, t.sk. Pašvaldības dotācijas par deleģēto funkciju izpildi 839 809 EUR apmērā. Laikā no 2017. līdz 2021. gadam DKP nav īstenojusi Eiropas Savienības struktūrfondu līdzfinansētus attīstības projektus.

2021. gadā 46,6 % no DKP kopējiem ieņēmumiem veidoja sanitārā nozare jeb atkritumu apsaimniekošana, 20,2 % – ceļu nozare, 17,0 % – sētnieku (uzkopšanas) nozare (t.sk. pilsētas maksas tuaļu apsaimniekošana un darbības, kas saistītas ar klaiņojošo dzīvnieku izķeršanu), 16,2 % – ainavu veidošana un uzturēšana uz pašvaldības zemēm, tostarp kapu apsaimniekošana.

DKP vispārējais stratēģiskais mērķis⁵ – “Dobeles novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2013.-2030. gadam nosaka, ka viens no pašvaldības stratēģiskajiem mērķiem ir attīstīt un sakārtota dzīves un atpūtas vide Dobeles novadā. Šī mērķa īstenošanā aktīvi strādā DKP, kurai deleģēta šo funkciju izpilde”.

Pamatdarbības veidi

Sadzīves atkritumu apsaimniekošana

DKP ir izsniegta Valsts vides dienesta atļauja Nr.JE14AA0010 (atļaujas termiņš – 02.10.2024.) atkritumu savākšanai un pārvadāšanai. Atļauja izsniegta atkritumu savākšanai Dobeles novadā (Dobeles pilsēta, Bikstu pagasts, Zebrenes pagasts, Jaunbērzes pagasts, Bērzes pagasts, Krimūnu pagasts, Dobeles pagasts, Auru pagasts, Penkules pagasts, Naudītes pagasts, Annenieku pagasts) un pašpārvaldījumiem. Administratīvi teritoriālās reformas rezultātā DKP apkalpojamā teritorija nav mainīta.

Pašvaldība ar DKP ir noslēgusi 02.01.2017. Līgumu Nr.7/4.3.-2017 par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu, kas nosaka, ka DKP apņemas veikt deleģētās pašvaldības funkcijas atkritumu apsaimniekošanas jomā. Līgums ir noslēgts uz laiku līdz 31.12.2024.

Atkritumu apsaimniekošanas pakalpojuma ietvaros DKP nodrošina sadzīves atkritumu savākšanu, otrreizēji pārstrādājamo atkritumu dalītu savākšanu un apstrādi (presēšanu, šķirošanu, pagaidu uzglabāšanu), dalītās atkritumu vākšanas (turpmāk – DAV) infrastruktūras un tās objektu uzturēšanu⁶. Pilna cikla atkritumu apsaimniekošanas nodrošināšanai DKP sadarbojas ar citiem nozares komersantiem (SIA “Ti-Ci”, SIA “Eco Baltia vide”, SIA “Galangal”, SIA “Ekobaze Latvia”, SIA “Jelgavas komunālie pakalpojumi”, SIA “Zemgales EKO”, SIA “3R”).

Kā secināts Izvērtējumā, ieguvēji no DKP sniegtajiem atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumiem ir gan iedzīvotāji un juridiskās personas, gan Pašvaldība, valsts un sabiedrība kopumā, jo tiek aizsargāta vide, cilvēku dzīvība un veselība, tiek novērsta vai mazināta atkritumu rašanās, tiek nodrošināta Pašvaldības teritorijā radīto atkritumu dalīta savākšana, veicināta un nodrošināta to reģenerācija un apglabājamo atkritumu apjoma samazināšana. Kā arī valsts kontekstā tiek palielināta Latvijas konkurētspēja un veicināta pāreja uz aprites ekonomiku.

Izskatot citu pašvaldību izsludināto iepirkumu dokumentāciju, Izvērtējuma sagatavotāja ieskatā, pretendentu nespēja izpildīt iepirkumu tehnisko specifikāciju prasības var liecināt par iespējamām tirgus nepilnībām konkrētajā tirgū (novadā, pagastā, apdzīvotā vietā), kas saistītas ar infrastruktūras neesamību, nepietiekamu ģeogrāfisko pārklājumu, ekonomisko nepieejamību. Līdz ar to, iespējamās tirgus nepilnības nav publisku personu darbības sekas, bet gan vairāk

5 <https://www.dobeleskomunalie.lv/informacija/uznemuma-merki/>

⁶ DAV sistēmas ietvaros Pašvaldības teritorijā ir 5 dažāda tipa atkritumu savākšanas objekti: a) sadzīves atkritumu konteineri; b) DAV punkti – 51 vietas; c) šķiroto atkritumu savākšanas laukums Dobelē; d) šķiroto atkritumu īslaicīgās uzglabāšanas novietnes – 17 vietas; e) speciālie konteineri (t.sk. būvgružiem; kompostējamiem parku un dārzu atkritumiem). DKP sadarbībā ar AS “AJ Power Recycling” un SIA “3R” piedāvā iespēju iedzīvotājiem šķirot tekstila atkritumus ar mērķi izveidot, attīstīt, pilnveidot tekstila šķirošanas infrastruktūru. Kopā ir izvietoti 12 apģērbu un apavu konteineri, pakalpojums tiek nodrošināts bez maksas.

saistītas ar nepieciešamo infrastruktūru un apjomīgiem finanšu ieguldījumiem pilnvērtīga pakalpojuma nodrošināšanai. Secināts, ka DKP darbība sadzīves atkritumu apsaimniekošanas jomā negatīvi neietekmē privāto komersantu darbību nozarē, kā arī nerada negatīvu ietekmi uz privātajiem komersantiem. Iespējamie riski atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumu nodošanai privātajam sektoram ilgtermiņā var radīt būtisku apdraudējumu videi un cilvēku/dzīvnieku dzīvībai un veselībai, tāpēc secināts, ka iestāšanās gadījumā tie radītu lielāku zaudējumu patērētājam nekā publiskas personas darbības turpināšana tirgū. Turklāt, vērtējot iespējamo pašvaldībām piederošo kapitālsabiedrību pilnīgu iziešanu no sadzīves atkritumu apsaimniekošanas tirgus, Izvērtējumā secināts, ka ir novērojamas pazīmes par oligopola situācijas izveidošanos tirgū, jo citu pašvaldību izsludinātajos iepirkumos pamatā piedalās tikai daži privātie komersanti.

Līdz ar to secināts, ka DKP pamatdarbība sadzīves atkritumu apsaimniekošanas jomā atbilst likuma "Par pašvaldībām" 15. panta 1. punktā paredzētajai pašvaldību autonomajai funkcijai. Kā arī DKP sniegtie sadzīves atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumi atbilst VPIL 88. panta pirmās daļas 1. un 2. punktam.

Vērtējot sadzīves atkritumu apsaimniekošanas pakalpojuma kā stratēģiskā pakalpojuma riskus, kas saistīti ar pakalpojuma kvalitāti un plašu pieejamību, Izvērtējumā secināts, ka pašreiz šī pakalpojuma nodrošināšanu definētajā tirgū nav iespējams sasniegt citiem līdzekļiem. Vienlaikus secināts, ka Pašvaldība piešķirusi DKP pakalpojuma sniegšanas tiesības, neapzinot un neizvērtējot citus piedāvājumus, kas varētu tikt saņemti no privātiem komersantiem.

Teritoriju uzturēšana un labiekārtošana, sanitārās tīrības uzturēšana, ainavu veidošana un uzturēšana

Pašvaldība (neveicot iepirkumu procedūras konkrēto pakalpojumu saņemšanai) ar DKP ir noslēgusi 01.03.2022. Deleģēšanas līgumu Nr.49/4.3.-2022 (spēkā līdz 28.02.2023.), kas nosaka, ka Pašvaldība deleģē DKP:

a) *publisko laukumu, ielu un gājēju celiņu sanitārās tīrības uzturēšanu* (sētnieku darbs) Dobeles pilsētā. Kopējā uzkopjamās teritorijas platība sasniedz 265 641 m²;

b) *parku, skvēru un zaļo zonu ierīkošanu un uzturēšanu* Dobeles pilsētā. Pakalpojums ietver iepriekšminēto teritoriju sakopšanu, krūmu izciršanu un krūmu atvašu pļaušanu, zāles pļaušanu, lapu savākšanu, augu, koku, krūmu stādīšanu un uzturēšanu, koku vainagu veidošanu, avārijas stāvoklī esošo koku zāģēšanu, celmu frēzēšanu, puķu stādīšanu dekoratīvajās vāzēs, kastēs, puķu dobju ierīkošanu un uzturēšanu, dobju sagatavošanu ziemai u.tml. Pakalpojums ietver arī infrastruktūras elementu kā atkritumu urnu, soliņu izgatavošanu/uzstādīšanu, soliņu, tiltiņu un atkritumu urnu remontu;

c) *kapsētu uzturēšanu* Dobeles novada Annenieku pagasta, Auru pagasta, Bērzes pagasta, Bikstu pagasta, Krimūnu pagasta, Jaunbērzes pagasta, Naudītes pagasta, Penkules pagasta, Zebrenes pagasta, Dobeles pagasta teritorijās un Dobeles pilsētas teritorijā (43 kapsētas). Kapsētu uzturēšanas darbības ietver kapsētu apsekošanu, zāles pļaušanu, lapu savākšanu, smilts piegādi, atkritumu savākšanu, ūdens piegādi, bīstamo koku zāģēšanu, sniega šķūrēšanu un citus labiekārtošanas un remontdarbus (kapu sētas, vārti, kapliču ēkas). Nepieciešamības gadījumā tiek veikta arī kapu teritoriju ierīkošana. Pašvaldība kapu apsaimniekotājam nosaka maksas pakalpojumus, kas tiek sniegti kapsētu teritorijā, tostarp kapliču noma bērnu ceremonijām, kapsētu teritorijas sakopšana pirms un pēc ceremonijas, atļaujas transporta iebraukšanai kapsētā, izziņu sagatavošana un izsniegšana uz iesnieguma pamata;

d) *klaiņojošo dzīvnieku izķeršanu un dzīvnieku izolatora (patversmes) uzturēšanu* Dobeles novada Annenieku pagasta, Auru pagasta, Bērzes pagasta, Bikstu pagasta, Krimūnu pagasta, Jaunbērzes pagasta, Naudītes pagasta, Penkules pagasta, Zebrenes pagasta, Dobeles pagasta teritorijās un Dobeles pilsētas teritorijā. Pakalpojums ietver arī bezsaimnieka dzīvnieku liķu savākšanu un iznīcināšanu (utilizēšanu). Pakalpojums tiek sniegts Pašvaldības teritorijā, kāda tā bija pirms 2021. gada administratīvi teritoriālās reformas.

e) *sabiedrisko tualetšu uzturēšanu Dobeles pilsētā un pārvietojamo tualetšu uzturēšanu Dobeles novada Dobeles pagasta un Krimūnu pagasta teritorijās.*

Deleģēšanas līgums nosaka, ka DKP nodrošina deleģēto pārvaldes uzdevumu izpildi Pašvaldības piešķirto budžeta līdzekļu un no citām personām piesaistītā finansējuma ietvaros. Deleģēto pārvaldes uzdevumu izpildei 2022. gadā Pašvaldības piešķirtā dotācija DKP ir 864 183 EUR.

Izvērtējumā sniegta informācija par citu pašvaldību organizētiem iepirkumiem teritoriju labiekārtošanas un uzturēšanas pakalpojumu saņemšanai, klaiņojošu dzīvnieku izķeršanas pakalpojumu saņemšanai, sabiedrisko tualetšu apsaimniekošanas pakalpojumu saņemšanai. Ņemot vērā citu pašvaldību pieredzi, secināts, ka šādu pakalpojumu sniegšanas tirgos nav konstatējamās tirgus nepilnības, jo citu pašvaldību organizētajos iepirkumos ir saņemti vairāku pretendentu piedāvājumi, kas ir ieinteresēti sniegt šādus pakalpojumus. Vienlaikus Izvērtējumā norādīts, ka jāņem vērā fakts, ka situācija Pašvaldības administratīvajā teritorijā var būt atšķirīga. Tāpēc Pašvaldības iesaistīšanās šo pakalpojumu sniegšanā var būt attaisnojama, ja konkrētās Pašvaldības teritorijās tiek konstatētas tirgus nepilnības, t.i., ja nav privāto komersantu piedāvājumu vai tie ir ekonomiski nepieejami.

Secināts, ka DKP darbība teritorijas uzkopšanas un sanitārās tīrības uzturēšanas pakalpojumu nodrošināšanā var negatīvi ietekmēt teritorijas uzkopšanas un apsaimniekošanas nozari jomās, kurās pastāv privāto komersantu piedāvājums, kā arī rada negatīvu ietekmi uz citiem tirgus dalībniekiem un konkurences procesu kopumā, tostarp citos tirgos, jo privātajiem komersantiem nav iespējams attīstīt savus pakalpojumus apjoma un efektivitātes ziņā.

Attiecībā uz ainavu veidošanas un uzturēšanas darbībām Izvērtējumā norādīts, ka šo darbību ietvaros DKP veic gan Pašvaldības apstādījumu kopšanu un uzturēšanu, gan zāles pļaušanu, lapu savākšanu. Secināts, ka attiecībā uz zālienu pļaušanas un kopšanas pakalpojumu iegādi tirgū nav konstatējamās tirgus nepilnības. Savukārt apstādījumu kopšanas un uzturēšanas, kā arī kapsētu apsaimniekošanas jomā privāto komersantu piedāvājumi var nebūt vai būt ekonomiski nepieejami, tas varētu norādīt uz tirgus nepilnībām. Tāpat jāņem vērā, ka privāto komersantu piedāvājumi un to pieejamība, t.sk. ekonomiskā pieejamība, var atšķirties attiecībā uz dažādām teritorijām, tāpēc, lai pilnībā noteiktu tirgus nepilnību esamību vai neesamību, Izvērtējuma sagatavotāja ieskatā, Pašvaldībai būtu jāveic iepirkuma procedūra konkrēto pakalpojumu iegādei. No šādas procedūras rezultātiem varēs izdarīt secinājumus un noteikt Pašvaldības tālāko rīcību attiecībā uz DKP darbības virziena turpināšanu ainavu veidošanas un uzturēšanas jomā noteiktajās administratīvajās teritorijās, piemēram, ja tiks konstatētas tirgus nepilnības. DKP darbība ainavu kopšanas un uzturēšanas jomā negatīvi neietekmē attiecīgo jomu, ja privāto komersantu piedāvājums tajās nepastāv vai ir nepietiekams.

Kā norādīts Izvērtējumā, DKP darbība teritorijas labiekārtošanas un uzturēšanas, ainavu veidošanas un uzturēšanas pakalpojumu tirgū atbilst likuma "Par pašvaldībām" 15. panta 2. punktā paredzētajai pašvaldību autonomajai funkcijai. Tomēr netiek identificēti būtiski riski šo pakalpojumu nodošanai privātajam sektoram. Līdz ar to secināts, ka DKP darbība teritorijas uzkopšanas un sanitārās tīrības jomā, kā arī ainavu veidošanas un uzturēšanas jomā būtu izbeidzama, iepirkuma procedūras rezultātā nododot šo pakalpojumu sniegšanu privātajiem tirgus dalībniekiem, ja vien netiek konstatētas tirgus nepilnības šo pakalpojumu pieejamībā.

Pašvaldības ceļu uzturēšana

DKP darbība Pašvaldības ceļu ikdienas uzturēšanas pakalpojumu tirgū atbilst likuma "Par pašvaldībām" 15. panta 2. punktā paredzētajai pašvaldību autonomajai funkcijai.

DKP un Dobeles novada pašvaldība ir noslēgusi 01.03.2022. Līgumu Nr.40/4.3.-2022 par Pašvaldības ceļu uzturēšanu (spēkā līdz 01.03.2023.), kas nosaka, ka DKP par noteikto atlīdzību ar saviem materiāliem, darbarīkiem, ierīcēm, darbaspēku un profesionālajām spējām

apņemas sniegt uzskaitītos pakalpojumus saistībā ar Pašvaldības ceļu uzturēšanu ziemas sezonā⁷ un vasaras sezonā⁸. 2021. gadā DKP ieņēmumi no pakalpojumu sniegšanas ceļu nozarē sastādīja 488 125 EUR.

DKP rīcībā esošie ceļu uzturēšanas resursi nodrošina avārijas situāciju novēršanu un steidzami veicamu un neparedzētu darbu izpildi ceļu tehniskā stāvokļa uzlabošanai un satiksmes drošības apdraudējumu novēršanai. Pakalpojumus DKP sniedz pēc Pašvaldības pieprasījuma, saskaņojot apjomus un termiņus atbilstoši saistošo normatīvo aktu prasībām, noslēgtajam līgumam un Pašvaldības norādījumiem. Pašvaldība veic apmaksu saskaņā ar līgumā norādītajiem pakalpojumu izcenojumiem atbilstoši faktiski sniegtajiem pakalpojumiem. Ieguvēja no DKP sniegtajiem pakalpojumiem ir Pašvaldība, kam uz pieprasījuma ir pieejami nepieciešamie resursi un pakalpojumi.

Vienlaikus Izvērtējumā norādīts, ka Pašvaldība (atsevišķos gados DKP) regulāri rīko publiskos iepirkumus par ceļu uzturēšanas Pašvaldības administratīvajā teritorijā pakalpojumu iegādi. 2021. - 2022. gadā ir īstenoti 8 iepirkumi. Līdz ar to norādīts, ka DKP faktiski veic Pašvaldības piesaistītā ārpakalpojuma sniedzēja sniegto pakalpojumu administrēšanu un kontroli, un apjomīgāku ceļu uzturēšanas darbu izpildē nav iesaistīti.

DKP darbība ceļu, ielu un laukumu ikdienas uzturēšanas pakalpojumu jomā negatīvi neietekmē ceļu uzturēšanas pakalpojumu nozari, kurā pastāv privāto komersantu piedāvājums, jo DKP ceļu uzturēšanas jomā iesaistītais resurss (8 amata vietas) un veikto darbu apjoms ir neliels. DKP darbība ceļu uzturēšanas jomā arī nerada negatīvu ietekmi uz citiem tirgus dalībniekiem un konkurences procesu kopumā, tostarp, citos tirgos. Vienlaikus Izvērtējumā netiek identificēti būtiski riski ceļu, ielu un laukumu uzturēšanas pakalpojumu nodošanai privātajam sektoram.

Izvērtējuma sagatavotājs rekomendē DKP turpināt darbības virzienu, kas saistīts ar Pašvaldības ceļu uzturēšanas ārpakalpojumu sniedzēju administrēšanu un kontroli, kā arī avārijas situāciju novēršanu un steidzami veicamu un neparedzētu darbu izpildi ceļu tehniskā stāvokļa uzlabošanai un satiksmes drošības apdraudējumu novēršanai. Vienlaikus tiek rekomendēts Pašvaldībai atturēties no tādu funkciju deleģēšanas DKP, ja šādi pakalpojumi ir pieejami brīvajā tirgū un tos spēj nodrošināt privātie komersanti, un organizēt iepirkumu procedūras šādu pakalpojumu nodošanai ārpakalpojumā privātajiem komersantiem, ja šo pakalpojumu tirgū netiek konstatētas tirgus nepilnības.

KP viedoklis

Attiecībā uz atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumu sniegšanu, KP norāda, ka atkritumu savākšana ir atzīstama par stratēģiski svarīgu pakalpojumu VPIL 88. panta pirmās daļas 2. punkta izpratnē. Tomēr, KP ieskatā, konkrēta pakalpojuma noteikšana par stratēģiski svarīgu ir atzīstama tikai par vienu no priekšnoteikumiem, lai atbilstoši VPIL 88. panta pirmās daļas 2. punktam publiskai personai būtu tiesisks pamats sniegt šādu pakalpojumu, piemērojot tiesību normā paredzēto izņēmumu. Lai pamatotu šādu izņēmumu, likums (VPIL 88. panta otrā

⁷ Pakalpojumi ziemas sezonā - brauktuvi attīrīšana no sniega Dobeles pilsētas ielās ar traktortehniku; Dobeles pilsētas ielu kaisīšana ar sāls/smiltis maisījumu (melnā seguma ielās); Dobeles pilsētas ielu kaisīšana ar smiltis materiālu (grants seguma ielās); ielu un ceļu kaisīšana ar sāls/smiltis maisījumu pagastos (melnā seguma ielās); asfalta seguma bedrīšu remonts ar bitumaksu nepilno tehnoloģiju; autopaviljona kopšana, tīrīšana.

⁸ Pakalpojumi vasaras sezonā - grantētā seguma ielu planēšana Dobeles pilsētas ielās; grants seguma planēšana Dobeles novada pagastu ielās; grants seguma atjaunošana ar grants/šķembu 0-32 mm un 0-45 mm maisījumu (atsevišķās seguma vietās, iesēdumi, risas); grants seguma atjaunošana ar grants/šķembu 0-32 mm un 0-45 mm maisījumu (ar ieklājēju); grantēto ielu segumu bedrīšu remonts ar frēzēto asfaltu; asfalta seguma bedrīšu remonts ar karsto asfaltbetonu ar nepilno tehnoloģiju; grantēto ielu seguma apstrāde ar pretputekļu absorbentu; stāvlaukumu planēšana; bruģa seguma izbūve, remonts; pieturvietu (paviljonu) tīrīšana un mazgāšana; nomaļu grunts uzauguma noņemšana, grunti aizvedot uz atbērti; ceļu zīmju uzstādīšana Dobeles pilsētā; ceļa zīmju remonts, brīdinājumu zīmju izlikšana, pieturvietu labošana; avāriju seku likvidēšana.

daļa) tieši nosaka, ka publiskai personai ir nepieciešams ne tikai atzīt konkrētu pakalpojumu par stratēģiski svarīgu, bet arī ir pienākums veikt tirgus izpēti, novērtējot pieejamās alternatīvas, tostarp, vai konkrēto pakalpojumu vienlīdz efektīvi sniedz arī privātie tirgus dalībnieki un vai privātie tirgus dalībnieki ir spējīgi efektīvi nodrošināt konkrētā pakalpojuma pieejamību un tā sniegšanu.

Izvērtējumā vispārīgi secināts, ka DKP sniegtais atkritumu apsaimniekošanas pakalpojums tiek sniegts tirgus nepilnības apstākļos, balstoties uz citu pašvaldību iepirkumu rezultātiem⁹. KP norāda, ka, lai atzītu, ka attiecīgā pakalpojuma sniegšana ir pamatota ar VPIL 88. panta pirmās daļas 1. punktu, KP vērtējumā Pašvaldībai būtu jākonstatē, ka attiecīgo pakalpojumu nav iespējams saņemt no privātā sektora komersantiem, t.sk., veicot aktīvas darbības pakalpojuma saņemšanai, piemēram, organizējot publisko iepirkumu. Kā arī ir būtiski, t.sk., ņemot vērā publisko personu īpašo atbildību, lai publiskā iepirkuma prasības nerada konkurences neitralitātes riskus, bet veicina pēc iespējas plašāku pretendentu dalību iepirkumā, t.i., lai arī pasūtītājam ir rīcības brīvība un autonomija kvalifikācijas un tehniskajā specifikācijā noteikto prasību noteikšanā, tomēr iepirkuma prasības nedrīkst būt nepamatoti konkurenci ierobežojošas.

Kaut arī tiesību normas paredz pašvaldības tiesības noteiktos gadījumos izmantot *in-house* procedūru (pakalpojumu sniegšanas tiesību nodošana konkrētās publiskās personas kapitālsabiedrībai), izvēloties kādu no normatīvajos aktos noteiktajiem risinājumiem, būtu jāņem vērā arī konkurences neitralitātes apsvērumi. No konkurences aizsardzības un attīstības ietvara, KP ieskatā, *in-house* procedūra, ņemot vērā tās ilgtermiņa negatīvo ietekmi uz privāto tirgus dalībnieku konkurētspēju un konkurenci kopumā, būtu piemērojama tikai gadījumos, ja publiska persona var pamatot tirgus nepilnības pastāvēšanu un to, ka *in-house* procedūras piemērošana konkrētajā gadījumā nodrošina efektīvāko risinājumu nepieciešamā mērķa sasniegšanai.

Tā kā administratīvi teritoriālās reformas rezultātā Pašvaldības teritorija ir paplašinājusies, pirmšķietami privātie komersanti būtu ieinteresēti sniegt atkritumu apsaimniekošanas (savākšanas) pakalpojumus Pašvaldības teritorijā, līdz ar to Pašvaldībai publiskā iepirkuma rezultātā būtu iespēja saņemt cenas ziņā konkurētspējīgākus piedāvājumus no privātajiem tirgus dalībniekiem, jo tieši komersantu savstarpējās sāncensības apstākļos ir iespējams nodrošināt izdevīgākās cenas, kā arī nepieciešamās kvalitātes atkritumu savākšanas pakalpojumu Pašvaldībai, tās iedzīvotājiem un komersantiem.

Attiecīgi, KP ieskatā, publiskais iepirkums būtu organizējams arī par atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumu sniegšanu Tērvetes, Augstkalnes un Bukaišu pagastos, ņemot vērā, ka 31.01.2023. beidzas 22.07.2022. pārjaunojuma līguma Nr. 4.3/2022/104, kas noslēgts starp Pašvaldību un SIA "Eco Baltia vide", termiņš. Privātā pakalpojumu sniedzēja ilgstoša darbība, sniedzot atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumus konkrētajās Pašvaldības teritorijās, KP vērtējumā norāda uz to, ka pirmšķietami tirgus nepilnība atbilstoši VPIL 88. panta pirmās daļas 1. punktam šo pakalpojumu sniegšanā nevar tikt konstatēta.

Savukārt gadījumā, ja spēkā stāties Pašvaldības saistošie noteikumi Nr. 33 "Par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu Dobeles novada administratīvajā teritorijā" tādā redakcijā, kas apstiprināti Pašvaldības domes 29.09.2022. sēdē, kuru 6. punktā noteikts, ka visa pašvaldības administratīvā teritorija ir viena sadzīves atkritumu apsaimniekošanas zona, bet pārejas noteikumi paredz, ka laika posmā no 31.01.2023. līdz 31.01.2025. spēkā ir divas atkritumu apsaimniekošanas zonas, proti, pirmā zona – Dobeles pilsēta, Augstkalnes, Annenieku, Auru, Bērzes, Bikstu, Bukaišu, Dobeles, Jaunbērzes, Krimūnu, Naudītes, Penkules, Tērvetes pagasti, Zebrenes pagasti, bet – otrā zona: Auces pilsēta, Bēnes, Īles, Lielaucē, Ukru, Vecaucē, Vītiņu pagasti, būtu rīkojams iepirkums par atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumu sniegšanu laika

⁹ Izvērtējuma 18.lpp "Nespēja izpildīt iepirkuma tehniskās specifikācijas prasības var liecināt par iespējamām tirgus nepilnībām konkrētajā tirgū (novadā, pagastā, apdzīvotā vietā), kas saistītas ar infrastruktūras neesamību, nepietiekamu ģeogrāfisko pārklājumu, ekonomisko nepieejamību."

posmā no 31.01.2023. līdz 31.01.2025. pirmajā atkritumu apsaimniekošanas zonā.

Tāpat, KP atkārtoti vērš Pašvaldības uzmanību, ka gadījumā, ja pēc 31.01.2023., Pašvaldība plāno atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumu sniegšanas tiesības Tērvetes, Augstkalnes un Bukaišu pagastos nodot DKP, Pašvaldībai atbilstoši VPIL 88. pantam ir jāveic atbilstošs izvērtējums attiecībā uz darbības paplašināšanu minētajos pagastos, t.sk., veicot konsultēšanos ar nozares komersantus pārstāvošām nevalstiskajām organizācijām un KP¹⁰.

Ņemot vērā iepriekšminēto, KP lūdz Pašvaldību papildināt Izvērtējumu ar informāciju par turpmāko plānoto Pašvaldības rīcību, organizējot atkritumu apsaimniekošanu Pašvaldības teritorijā, kā arī turpmāko DKP darbību atkritumu apsaimniekošanas jomā, t.sk. pēc nepieciešamības attiecībā uz iespējamo darbības paplašināšanu, uzsākot pakalpojumu sniegšanu Tērvetes, Augstkalnes un Bukaišu pagastos pēc 31.01.2023., iesniedzot papildināto Izvērtējumu KP.

Attiecībā uz DKP sniegtajiem teritoriju uzturēšanas un labiekārtošanas pakalpojumiem, sanitārās tīrības uzturēšanas, ainavu veidošanas un uzturēšanas pakalpojumiem, KP ieskatā, no likuma „Par pašvaldībām” 15. panta pirmās daļas 2. punkta izrietošā pašvaldības autonomā funkcija – gādāt par savas administratīvās teritorijas labiekārtošanu un sanitāro tīrību – var tikt organizēta ne tikai deleģējot šīs funkcijas veikšanu Pašvaldības kapitālsabiedrībai, bet saņemot attiecīgos pakalpojumus ārpus pakalpojumā, izvērtējot efektīvāko veidu, kā iespējams nodrošināt konkrētos pakalpojumus.

KP ieskatā, ir būtiska publisko iepirkumu organizēšana šādu pakalpojumu saņemšanai, lai tādējādi nodrošinātu pēc iespējas plašāku privātā sektora komersantu iesaisti. Vienlaikus KP vērtējumā ir atbalstāms, ka DKP nodrošina Pašvaldībai nepieciešamo konkrēto pakalpojumu kontroles un uzraudzības funkcijas.

Tādējādi, ņemot vērā arī Izvērtējumā izdarītos secinājumus, KP vērtējumā, Pašvaldībai to pakalpojumu saņemšanai, kuru sniegšanas tirgos nav konstatējama tirgus nepilnība (ir piedāvājums no privātā sektora pakalpojumu sniedzējiem), turpmāk būtu jāorganizē publiskie iepirkumi nevis jādeleģē šo funkcija izpilde savai kapitālsabiedrībai.

Attiecībā uz DKP sniegtajiem pakalpojumiem ceļu uzturēšanas jomā, KP ieskatā, šo pakalpojumu sniegšanas tirgū pirmšķietami nav konstatējama tirgus nepilnība VPIL 88. panta pirmās daļas 1. punkta izpratnē.

Arī šajā gadījumā no likuma „Par pašvaldībām” 15. panta pirmās daļas 2. punkta izrietošā pašvaldības autonomā funkcija – gādāt par savas administratīvās teritorijas labiekārtošanu – var tikt organizēta citā veidā, nevis deleģējot šīs funkcijas veikšanu Pašvaldības kapitālsabiedrībai.

Tā kā administratīvi teritoriālās reformas rezultātā Pašvaldības teritorija ir paplašinājusies, kā arī ņemot vērā Pašvaldības teritorijas atrašanās vietu Latvijā, pirmšķietami privātie komersanti ir ieinteresēti sniegt teritoriju un ceļu uzkopšanas un uzturēšanas pakalpojumus Pašvaldības teritorijā, par ko liecina arī Izvērtējumā sniegtā informācija par Pašvaldības un DKP organizētajiem iepirkumiem saistībā ar ceļu uzturēšanas pakalpojumu sniegšanu.

KP atbalsta DKP kapacitātes saglabāšanu konkrēto pakalpojumu sniegšanā, lai nodrošinātu pakalpojumu nepārtrauktību, piemēram, gadījumos, ja publiskā iepirkuma rezultātā izvēlēts pakalpojuma sniedzējs atsevišķos gadījumos nevar nodrošināt pilnīgu saistību izpildi, vai ir nepieciešama tūlītēja pakalpojumu sniegšana, piemēram, nodrošinot avārijas situāciju novēršanu un steidzami veicamu un neparedzētu darbu izpildi ceļu tehniskā stāvokļa uzlabošanai un satiksmes drošības apdraudējumu novēršanai.

Tomēr, KP aicina Pašvaldību rūpīgi vērtēt, vai visi no DKP deleģētajiem pakalpojumiem

¹⁰ Skat. KP 06.06.2022. vēstuli Nr. 1.7-2/536

ceļu uzturēšanas jomā (skat. zemspējas atsauces 6. lpp.) patiešām būtu uzskatāmi par tādiem pakalpojumiem, kuru saņemšanas nepieciešamību Pašvaldībai nav iespējams prognozēt, lai šādus pakalpojumus iepirktu ārvalsts pakalpojumā nevis, balstoties un in-house principu, deleģētu savai kapitālsabiedrībai.

Līdz ar to noslēgumā, KP lūdz Pašvaldību sniegt informāciju par turpmāko plānoto Pašvaldības rīcību DKP deleģēto pakalpojumu saņemšanai, sevišķi attiecībā uz atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumu nozari, un turpmāko DKP darbību.

Kā arī KP aicina Pašvaldību un tās kapitālsabiedrības regulāri veikt konkurences neitralitātes risku novērtējumu¹¹, konsultējoties ar komersantus pārstāvošām biedrībām vai nodibinājumiem (t.sk. pašiem komersantiem), tādējādi novērtējumā gūstot vispilnīgāko un visaptverošāko informāciju. KP norāda, ka minētais konkurences neitralitātes pārkāpumu risku novērtējums ir atzīstams par būtisku ekonomiskā izvērtējuma sastāvdaļu, ar kura palīdzību publiskai personai ir iespējams ne tikai identificēt iespējamās konkurences neitralitātes pārkāpumu riskus, bet arī tos novērst.

Priekšsēdētājs

J. Gaiķis

¹¹ Sīkāka informācija pieejama Konkurences neitralitātes izvērtēšanas vadlīnijās. Pieejamas: https://ej.uz/konkurences_neitralitate